

Uchwała Nr LI/...../2022

Projekt nr 333

**Rady Gminy Grunwald
z dnia 30 czerwca 2022 roku**

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny Gminy Grunwald na lata 2022-2024

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022r., poz. 559, 583, 1005, 1079) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2022 r., poz. 447) Rada Gminy Grunwald uchwała, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Wspierania Rodziny Gminy Grunwald na lata 2022-2024, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Grunwald.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Ewa Bawolska

UZASADNIENIE

Zadaniem własnym gminy, określonym w art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest opracowanie i realizacja gminnego programu wspierania rodziny.

Niniejszy program jest kontynuacją programów wspierania rodziny realizowanych w gminie Grunwald z lat wcześniejszych.

Zadaniem programu wspierania rodziny jest zapobieganie dysfunkcji rodziny poprzez tworzenie systemu wspomagającego rodzinę, dzieci i młodzież w taki sposób aby była w stanie samodzielnie zmierzyć się z własnymi problemami. Pomoc powinna mieć na celu podtrzymanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez wzmocnienie zasobów tkwiących w poszczególnych członkach rodziny, poprawę jakości życia rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, wspieranie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz przywrócenie im zdolności do wypełniania tych funkcji opiekuńczo-wychowawczych w sytuacjach, gdzie dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną. Aby skutecznie realizować powyższe zadania konieczne jest zaangażowanie wszystkich instytucji, które wspierają rodzinę. Najważniejszą sprawą jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży w taki sposób, aby zapobiegać powielaniu nieprawidłowych wzorców w przyszłości. Pozostawienie rodzin bez fachowego dla nich wsparcia i pomocy specjalistycznej może spowodować wzrost zjawiska ich degradacji i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami.

Ważne jest by pomoc specjalistyczna (psychologiczna, socjalna, prawna) mogła być dla rodzin ubogich bezpłatna. W pierwszej kolejności rodzina powinna mieć możliwość samodzielnego zmiernia się ze swoimi problemami, co pozwala zwiększyć jej szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymulować aktywność własną, wyzwalać potencjał i pozwalać na uczenie się nowych umiejętności. Pomoc powinna przede wszystkim być nakierowana na wsparcie dziecka w rodzinie i w środowisku lokalnym przy wykorzystaniu grup samopomocowych, organizacji pozarządowych i innych instytucji działających na rzecz rodziny i dziecka. Dotychczas obowiązujący Program Wspierania Rodziny utracił moc obowiązującą.

W związku z powyższym przyjęcie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2024 w Gminie Grunwald jest w pełni uzasadnione.

Załącznik do uchwały nr LI/ /2022
Rady Gminy Grunwald
z dnia 30 czerwca 2022

**GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
GMINY GRUNWALD
NA LATA 2022-2024**

Spis treści

Wstęp	2
I Uwarunkowania prawne.....	3
II Diagnoza środowiska i problemu.....	5
III Cel główny i cele szczegółowe.....	14
IV Zadania i realizacja Programu.....	14
V Przewidywane rezultaty.....	17
VI Odbiorcy Programu.....	18
VII Realizatorzy programu.....	18
VIII Źródła finansowania Programu.....	19
IX Monitoring i ewaluacja.....	19
Zakończenie	20

WSTĘP

Rodzina to najważniejsza i podstawowa komórka społeczna, jest pierwszym naturalnym środowiskiem człowieka. Rodzina stanowi fundament społeczeństwa. Jest społecznością powołaną do kształtowania życia jednostkowego, a jednocześnie stanowi podstawę życia społecznego. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, które kształtuje jego uczucia, postawy oraz wywiera ogromny wpływ na powstanie systemu wartości, norm i wzorców postępowania. Inne grupy społeczne czy instytucje, takie jak: szkoła, grupa rówieśnicza, różnorodne organizacje, kościół uzupełniają jedynie wpływ rodziny na dziecko. Każde dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje rodziny, która otacza je miłością, zapewnia poczucie bezpieczeństwa i zaspokaja jego potrzeby. Rola rodziny jako środowiska wychowawczego nie ogranicza się tylko do wczesnych lat życia dziecka, nie kończy się nawet wtedy, gdy dziecko jest już samodzielne, czy też zakłada własną rodzinę. Świat życia rodzinnego otacza człowieka i trwa przez całe życie. Rodzina wyznacza aspiracje i dążenia człowieka, kształtuje i rozwija sfery emocjonalne, postawy i zachowania. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. Prawidłowe relacje w rodzinie chronią przed powstawaniem problemów społecznych, zwłaszcza przed uzależnieniami, przemocą i niedostosowaniem społecznym.

W przypadku jakiegokolwiek dysfunkcjonalności rodziny dziecko ma prawo do specjalnej ochrony i pomocy państwa. Dlatego też, jeżeli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się różnego rodzaju trudności i dysfunkcje, wymagają one podjęcia zintegrowanych, złożonych działań w oparciu o specjalistów oraz instytucji wspierających rodziny. Wszystko po to, aby poprawić funkcjonowanie rodziny i zapewnić dziecku warunki do prawidłowego rozwoju.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej szczegółowo określa zasady i formy pomocy rodzinom przeżywającym trudności, w tym m.in. nakłada na gminy obowiązek opracowania trzyletnich programów wspierających rodziny. Obowiązek ten powinien być realizowany przy wzajemnej współpracy i współdziałaniu odpowiednich instytucji publicznych, organizacji pozarządowych a także innych organizacji, środowisk i osób realizujących zadania związane pośrednio lub bezpośrednio z pomaganiem rodzinie.

Gminny Program Wspierania Rodziny Gminy Grunwald na lata 2022– 2024 powstał w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz stanowi kontynuację Gminnego Programu Wspierania Rodziny Gminy

Grunwald na lata 2017-2021. Doświadczenie wynikające z realizacji poprzednich edycji programu utwierdza w przekonaniu, że podstawowe założenia gminnego programu wsparcia rodzin są aktualne i zasadne. Program przygotowano w oparciu o szeroką analizę środowiska lokalnego, a głównym jego celem jest wspieranie rodzin z terenu gminy Grunwald przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz tworzenie warunków sprzyjających ich prawidłowemu funkcjonowaniu. Realizowane w ramach Programu zadania będą koncentrować się nie tylko na dziecku, ale także na całej rodzinie jako podstawowej komórce społecznej. Misja Programu w pełni wpisuje się w myśl: droga rozwoju społeczeństwa wiedzie przez rodzinę.

I Uwarunkowania prawne

Obowiązek wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wynikający z zapisów art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest zadaniem własnym gminy.

Opracowanie Programu oraz jego wdrażanie będzie realizowane w oparciu o następujące przepisy prawne:

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j.Dz.U. z 2022 r., poz. 447);
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r., poz. 2268 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2021r., poz. 1249);
4. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U.2020.1359.);
5. Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1457);
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U.2021.1119 z późn. zm.);
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2015 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U.2020.2050 z późn. zm.);
8. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz.U.2021.1744)
9. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j.Dz.U.2020.1329)

Priorytetowe kierunki zawarte w Gminnym Programie Wspierania Rodziny Gminy Grunwald na lata 2022-2024 oraz planowane w ich ramach przedsięwzięcia są zgodne z kierunkami działań zawartymi w dokumentach strategicznych formułowanych i realizowanych na poziomie gminnym:

1) Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Grunwald na lata 2016-2026

Cel strategiczny 1. Kreowanie wysokiej jakości kapitału społecznego poprzez wsparcie grup defaworyzowanych w nurcie rewitalizacji społecznej, działania nastawione na rozwój zasobów ludzkich i promocja polityki prorodzinnej;

Cel Strategiczny 2. Wspieranie samoorganizacji mieszkańców w idei społeczeństwa obywatelskiego i rozwój działań w charakterze inicjatyw oddolnych;

2) Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grunwald na lata 2017 – 2026

Cel Strategiczny 1. Wspieranie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych oraz zapobieganie ubóstwu i marginalizacji rodzin;

Cel Strategiczny 2. Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i niezaradnych życiowo;

Cel Strategiczny 3. Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej i wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz utrzymanie bezpieczeństwa publicznego;

Cel Strategiczny 4. Wspieranie osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin w integracji oraz funkcjonowaniu w lokalnym środowisku;

Cel Strategiczny 5. Tworzenie warunków do rozwoju różnych form aktywności społecznej oraz wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego

II Diagnoza środowiska i problemu

Podstawą do określenia sytuacji rodzin na terenie gminy Grunwald oraz zaplanowania działań w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest charakterystyka społeczno-demograficzna zawarta w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie*

Grunwald na lata 2017-2026 oraz analiza bieżących danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Grunwald.

Gmina Grunwald to gmina wiejska. Należy do województwa warmińsko-mazurskiego, powiatu ostródzkiego. Na koniec 2021 roku gmina Grunwald liczyła 5 322 mieszkańców z czego 49,1% stanowiły kobiety, a 50,9% mężczyźni. W gminie przeważają osoby w wieku produkcyjnym – 62,8% mieszkańców, drugą pod względem liczebności grupą jest ludność w wieku przedprodukcyjnym – 21,7%, natomiast najmniejszą grupę stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym – 15,5%.

Obraz liczby ludności w gminie Grunwald przedstawia się następująco.

Tabela 1 Liczba mieszkańców gminy Grunwald według wieku w latach 2019-2021

Liczba ludności	2019	2020	2021
Wiek przedprodukcyjny	1 173	1 171	1 157
Wiek produkcyjny	3 259	3 222	3 223
Wiek poprodukcyjny	896	932	942
Ogółem	5 328	5 325	5 322

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) www.stat.gov.pl

Powyższe dane ukazują, że liczba ludności w gminie Grunwald systematycznie maleje. W porównywanych latach liczba ludności zmniejszyła się o 6 osób. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w gminie Grunwald w 2019 roku wynosiła 3 259 i uległa zmianie w stosunku do roku 2021- 3 223. Nastąpił spadek liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym o 36 osób. Systematyczny spadek liczby osób występuje także w grupie mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. W roku 2019 liczba osób wieku 17 lat i mniej wynosiła 1 173, a w roku 2021 – 1 157 osób. Odwrotna relacja występuje w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety w wieku powyżej 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i powyżej) stale rośnie i na koniec roku 2019 wynosiła 896. Nastąpił wzrost o 46 osób. Reasumując zauważa się malejący udział w populacji gminy dzieci, młodzieży i osób w wieku produkcyjnym oraz rosnący udział osób starszych.

W 2019 roku urodziło się 57 dzieci, w tym 27 dziewczynek i 30 chłopców. Zgonów odnotowano 47. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 1,21 i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz całego kraju.

Punktem wyjścia do określenia celów Programu Wspierania Rodziny na kolejne 3 lata dla gminy Grunwald jest analiza danych o rodzinach objętych wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Grunwald.

Pomoc udzielana osobom i rodzinom ma na celu przezwycięzenie ich trudnej sytuacji życiowej, której sami nie są w stanie pokonać. GOPS Grunwald w roku 2021 realizując zadania z zakresu pomocy społecznej udzielił pomocy i wsparcia 320 rodzinom, w których przebywało łącznie 1 001 osób

Poniższa tabela obrazuje liczbę rodzin objętych pomocą GOPS Grunwald (łącznie z pracą socjalną) w latach 2019-2021 z podziałem na liczbę dzieci.

Tabela 2 Rodziny objęte pomocą społeczną w latach 2019-2021 z podziałem na liczbę dzieci

		2019	2020	2021
Liczba rodzin ogółem		510	410	320
Liczba osób w rodzinie ogółem		1 734	1 361	1 001
Liczba rodzin z dziećmi ogółem		210	167	86
w tym z:	- 1 dzieckiem	63	49	29
	- 2 dzieci	76	56	25
	- 3 dzieci	50	40	21
	- 4 dzieci	12	14	6
	- 5 dzieci	4	3	1

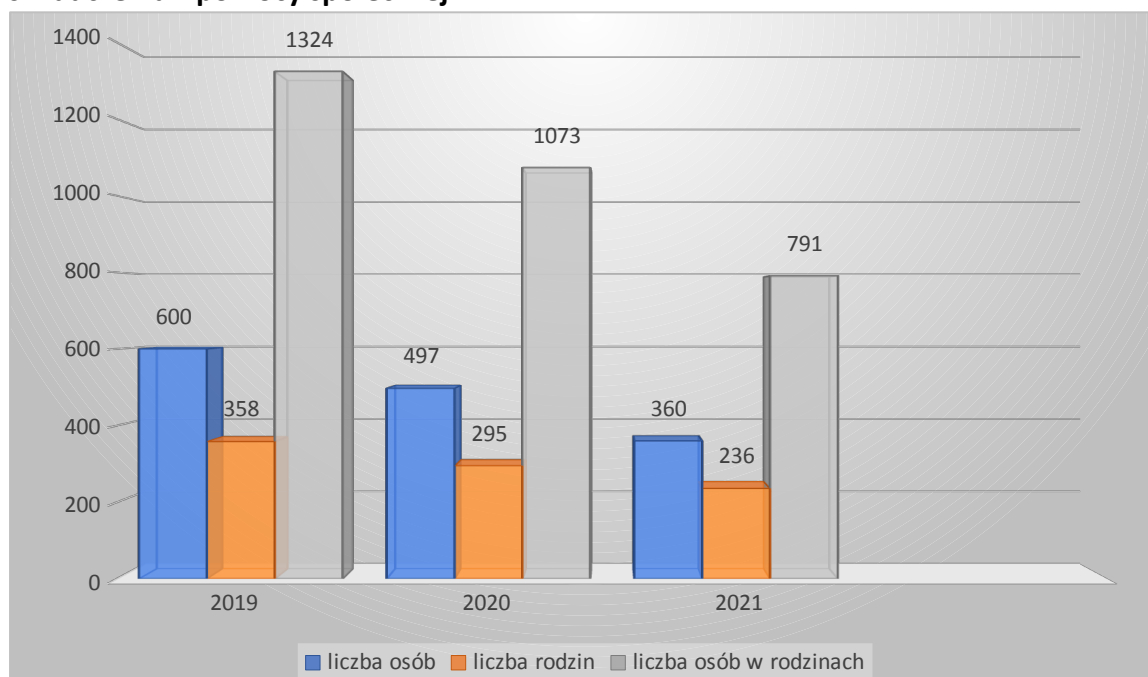
- 6 dzieci i więcej	5	5	4
---------------------	---	---	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Grunwald

Jak wynika z poniższych danych liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Grunwald na przestrzeni lat 2019-2021 obserwuje się spadek. Następuje natomiast spadek liczby rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną z 210 w 2019 roku do 86 w 2021 roku.

GOPS w Gierzwaldzie w roku 2021 realizując zadania z zakresu pomocy społecznej udzielił pomocy i wsparcia 320 rodzinom. Dane szczegółowe na temat osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1 Osoby i rodziny w gminie Grunwald, którym w latach 2019-2021 przyznano świadczenia z pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Grunwald

Statystyki ukazują, że w 2019 roku świadczenie przyznano 600 osobom w gminie, w roku 2020 – 497, a w roku 2021 – 360 osobom. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba świadczeniobiorców GOPS Grunwald systematycznie zmniejszała się. Niewątpliwie wpływ na taką sytuację ma poprawa sytuacji bytowej rodzin z dziećmi w związku z realizacją rządowego Programu Rodzina 500+ oraz podjęcie zatrudnienia w sąsiednich gminach i na

terenie naszej gminy. Zdecydowaną większość odbiorców wsparcia udzielanego przez GOPS stanowiły osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej (404 osoby w 2019 r., 322 w 2020 r., 191 w 2021 r.).

Powody udzielania pomocy osobom i rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej (z uwzględnieniem dożywiania dzieci w szkołach) w latach 2015-2017 obrazuje poniższa tabela:

Tabela 3 Powody przyznawania pomocy w gminie Grunwald w latach 2019-2021

Powody przyznania pomocy	2019		2020		2021		
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	
Ubóstwo	254	946	206	783	146	508	
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0	
Bezdomność	3	3	2	2	4	4	
Potrzeba ochrony macierzyństwa	83	427	75	416	52	280	
W tym: Wielodzietność	42	251	50	302	36	221	
Bezrobocie	203	811	145	599	95	375	
Niepełnosprawność	87	263	78	232	65	155	
Długotrwała lub ciężka choroba	93	250	93	224	84	198	
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – ogółem	68	375	52	288	30	147	
w tym rodziny:	- niepełne	38	168	31	133	24	99
	- wielodzietne	32	216	23	164	7	52
Przemoc w rodzinie	10	30	9	33	8	34	
Alkoholizm	20	85	19	79	14	55	
Narkomania	0	0	0	0	0	0	

Trudności w przystosowania się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	9	11	7	12	7	12
Zdarzenie losowe	10	0	3	12	7	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Grunwald

Najczęstszymi powodami korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w ostatnich latach były: ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa. Często niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu dzieci łączy się z dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia i przemoc domowa. Problemy jakie pojawiają się w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Występowanie powyższych problemów może prowadzić do zaburzenia prawidłowego funkcjonowania rodziny, dlatego niezbędne jest zapewnienie dostępu do kompleksowych usług i realizowanie działań na rzecz wsparcia dziecka i rodziny.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gierzwaldzie udziela wsparcia i pomocy rodzinom również poprzez wypłacanie świadczeń rodzinnych i opiekuńczych, świadczenia wychowawczego, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, stypendiów szkolnych, dodatków mieszkaniowych i osłonowych. GOPS jest również realizatorem rządowego programu dla rodzin wielodzietnych Karta Dużej Rodziny oraz programów pomocowych, w tym np. wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania Program „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023, wydaje również skierowania na żywność w ramach programu FEAD.

Dużym wsparciem finansowym dla rodzin z dziećmi jest realizowany program „Pomoc państwa w wychowaniu dzieci (Rodzina 500+).”

Wśród problemów społecznych, z którymi borykają się współczesne rodziny w gminie Grunwald wymienia się alkoholizm, narkomanię, uzależnienia behawioralne oraz przemoc w rodzinie. Działania zmierzające do zapobiegania i eliminacji pojawiających się problemów podejmuje m.in. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej mają również możliwość skorzystania z bezpłatnego poradnictwa w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym, w tym: psychologicznego, rodzinnego i terapeutycznego.

W sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie jest w stanie poradzić sobie z problemami zachodzi konieczność udzielenia jej pomocy m.in. poprzez stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu poradnictwa specjalistycznego. Mieszkańcy gminy Grunwald mają możliwość skorzystania z bezpłatnego poradnictwa prowadzonego w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w Gierzwałdzie, w tym: psychologicznego, rodzinnego i terapeutycznego. W 2021 roku specjalista pracy z rodziną w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie udzielił 68 porad, specjalista pomocy psychologicznej i interwencji kryzysowej – 12, terapeuta uzależnień/psycholog – 63.

Kolejną formą pomocy dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych jest objęcie przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Grunwald wsparciem asystenta rodziny. W latach 2019 roku wsparcie to realizowane było dla rodzin w ramach Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” oraz zatrudnionego asystenta rodziny w ramach partnerskiego projektu z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie „Oparcie w rodzinie” współfinansowanego z EFS w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. W 2020r wsparciem asystenta objęto rodziny w ramach projektu partnerskiego PCPR Ostróda, współfinansowanego z EFS oraz asystenta zatrudnionego ze środków gminy. W 2021 wsparciem objęto rodziny przez asystenta rodziny zatrudnionego ze środków gminy na umowę o pracę. Liczbę rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2019-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4 Objęcie rodzin w gminie Grunwald wsparciem asystenta rodziny w latach 2019-2021

	2019	2020	2021
Liczba rodzin objętych wsparciem	16	17	9
Liczba dzieci	35	38	24
Liczba asystentów rodziny	2	2	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Grunwald

Powyższe dane wskazują, że na przełomie trzech ostatnich lat liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez przydzielenie

asystenta rodziny zmniejszyła się. W 2019 roku asystenturą zostało objętych 16 rodzin, w 2020 roku – 17, a w 2021 roku – 9. Zmniejszyła się liczba zatrudnionych asystentów z 2 w 2019-2020 roku do 1 w 2021 roku. Zmiana ta spowodowana była m.in. tym, iż rodziny podniosły swoje umiejętności opiekuńczo-wychowawcze i tym samym osiągnęły zamierzone efekty. Działania asystenta oraz rodziny zmierzają do jej usamodzielnienia się i pozostawienia dzieci w rodzinie, w środowisku zapewniającym im poczucie bezpieczeństwa i prawidłowy rozwój.

Praca z rodzinami dysfunkcyjnymi jest procesem złożonym i długofalowym. Efekty pracy w przeważającym stopniu zależą od aktywności rodzin, otwarcia na otrzymane wsparcie, chęci wprowadzenia w swoim życiu zmian. Objęcie rodziny wsparciem asystenta rodziny oraz przedstawicieli innych instytucji i organizacji pomocowych nie zawsze gwarantuje przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych czy minimalizacji występowania patologii lub uzależnienia. W sytuacji, gdy pozostawienie dziecka w rodzinie biologicznej stanowi zagrożenie dla jego bezpieczeństwa lub życia koniecznym staje się odseparowanie go i umieszczenie w pieczy zastępczej.

Jednym z zadań nałożonych na samorząd gminny z zakresu pieczy zastępczej jest współfinansowanie kosztów pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku predykcyjnym. Koszty ponoszone przez gminę Grunwald w latach 2019-2021 obrazuje poniższy wykres.

Wykres 2 Koszty ponoszone przez gminę Grunwald za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2019-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Grunwald

Z powyższych danych wynika, że koszty ponoszone przez gminę Grunwald za pobyt dzieci w pieczy zastępczej systematycznie rosły do roku 2020, a w roku 2021 odnotowano spadek. Jest to związane z udziałem procentowym gminy w kosztach oraz czasem pobytu dzieci w pieczy. W pierwszym roku pobytu dziecka koszt odpłatności to 10%, w drugim 30% a w trzecim i kolejnych latach 50%. W pieczy zastępczej na przestrzeni ostatnich 3 lat przebywało 7 dzieci.

Niewątpliwie ważną rolę w systemie wsparcia rodzin pełnią określone działania, ukierunkowane na poprawę ich sytuacji materialno-bytowej. W połowie 2014 roku powstał rządowy program dla rodzin wielodzietnych. Na jego podstawie Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej uruchomił system przyznawania Kart Dużej Rodziny osobom posiadającym co najmniej troje dzieci w wieku do ukończenia 18 roku życia lub 25 roku życia, w przypadku, gdy dziecko uczy się lub studiuje w szkole wyższej. Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień, przez instytucje, które podjęły współpracę w tym zakresie. W gminie Grunwald w roku 2019 Kartę Dużej Rodziny otrzymało 65 rodzin, w 2020 – 29, a w 2021 roku – 17 rodzin.

Z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem” - przepisy prawa dotyczą wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki na rzecz rodziny, np.: zapewnienie dostępu do informacji w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży, jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej dla dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Ustawa zakłada także, że rodziny uprawnione mogą zostać objęte pomocą asystentów rodziny, o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nowe rozwiązanie prawne zapewnia dostęp do poradnictwa w zakresie wspierania rodziny. W jego ramach będzie można skorzystać ze wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej (w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych), a także poradnictwa w zakresie przewycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

III Cel główny i cele szczegółowe

Celem głównym programu jest:

Rozwój interdyscyplinarnego systemu wsparcia rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny.

Cel główny programu będzie realizowany przez następujące cele szczegółowe:

1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych rodzinom o niskim statusie materialnym.
2. Prowadzenie działalności edukacyjno-profilaktycznej sprzyjającej wzmocnieniu rodziny i wypełnianiu przez nią roli opiekuńczo-wychowawczej.
3. Rozwój usług i form wsparcia na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
4. Usprawnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodzin oraz podnoszenie kompetencji osób i służb działających na rzecz dziecka i rodziny.

IV Zadania i realizacja programu

Cel szczegółowy 1.		Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych rodzinom o niskim statusie materialnym	
Działanie		Wskaźnik	Podmiot realizujący
1.	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom	1. Liczba rodzin objętych pomocą finansową; 2. Liczba rodzin objętych pomocą rzeczową w formie produktów żywnościowych w ramach programu FEAD;	GOPS
2.	Finansowanie dzieciom dożywiania	1. Liczba dzieci objętych dożywianiem;	GOPS
3.	Wydawanie rodzinom wielodzietnym Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny	1. Liczba wydanych Ogólnopolskich Kart Dużej Rodziny;	GOPS
Cel szczegółowy 2.		Prowadzenie działalności edukacyjno-profilaktycznej sprzyjającej wzmocnieniu rodziny i wypełnianiu przez nią roli opiekuńczo-wychowawczej	
Działanie		Wskaźnik	Podmiot realizujący
1.	Prowadzenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego	1. Liczba udzielonych porad/konsultacji	GOPS, GKRPA, UG,

		2. Rodzaj poradnictwa;	
2.	Organizowanie spotkań, warsztatów mających na celu podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców	1. Liczba osób uczestniczących w spotkaniach, warsztatach; 2. Rodzaj spotkań, warsztatów;	GOPS, GKRPA, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe

3.	Realizacja programów i projektów wspierających rodziny	1. Liczba programów, projektów; 2. Liczba osób biorących udział w programach, projektach;	UG, GOPS, GKRPA, placówki oświatowe, Kościoły, organizacje pozarządowe
4.	Podejmowanie działań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży	1. Liczba zajęć, warsztatów; 2. Rodzaj działań edukacyjnych;	GOPS, GKRPA, GOK, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe

Cel szczegółowy 3.		Rozwój usług i form wsparcia na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	
Działanie		Wskaźnik	Podmiot realizujący
1.	Wsparcie asystenta rodzin dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	1. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny;	GOPS
2.	Wsparcie asystenta rodzin dla kobiet w ciąży i rodzin w ramach realizacji programu „Za życiem”	1. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny;	GOPS
3.	Zabezpieczenie środków finansowych na pobyt dzieci w pieczy zastępczej	1. Wysokość środków przeznaczonych i poniesionych przez gminę na częściowe pokrycie pobytu dzieci w różnych formach pieczy zastępczej; 2. Liczba dzieci kierowanych do pieczy zastępczej; 3. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w tym w placówkach opiekuńczo-wychowawczych; 4. Liczba dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych;	UG, GOPS

4.	Pomoc rodzinom dotkniętym przemocą	1. Liczba Niebieskich Kart; 2. Liczba posiedzeń GR;	GOPS, ZI
Cel szczegółowy 4.		Usprawnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodzin oraz podnoszenie kompetencji osób i służb działających na rzecz dziecka i rodziny	
Działanie		Wskaźnik	Podmiot realizujący
1.	Podnoszenie umiejętności i kwalifikacji osób i służb działających na rzecz dziecka i rodzin	1. Liczba przeszkolonych osób; 2. Rodzaj szkolenia;	GOPS, placówki oświatowe, Sąd, Policja, GKRPA
2.	Zintegrowanie działań podmiotów pracujących na rzecz rodziny	1. Liczba posiedzeń ZI; 2. Liczba podmiotów współpracujących na rzecz rodziny;	UG, GOPS, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, Policja, GKRPA, ZI
Czas realizacji działań: działania ciągłe w latach 2022-2024			

V Przewidywane rezultaty

W odniesieniu do zaplanowanych działań założono osiągnięcie następujących rezultatów:

1. Poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin celem zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych, zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialno-bytowej, w tym objęcie dożywianiem dzieci z rodzin ubogich.
3. Wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa rodziny i dziecka.
4. Podniesienie umiejętności rodzicielskich oraz poprawa zdolności wychowawczo-opiekuńczych rodziców.
5. Organizowanie spotkań i warsztatów mających na celu podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców.

6. Zmiana postaw i zachowań członków rodzin dysfunkcyjnych.
7. Wszehstronna i systemowa pomoc dzieciom i młodzieży z rodzin wymagających wsparcia.
8. Wspieranie rodzin zagrożonych kryzysem, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez pomoc ze strony asystenta rodziny i pracownika socjalnego.
9. Zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.
10. Promowanie i wspieranie organizacji różnych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży.
11. Poszerzenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego.
12. Wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych.
13. Przeciwdziałanie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.
14. Umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej, poprzez przywrócenie jej prawidłowych funkcji.
15. Podniesienie kompetencji osób i służb działających na rzecz rodziny oraz skuteczności podejmowanych działań pomocowych.
16. Rozwój efektywnej współpracy pomiędzy osobami i instytucjami realizującymi program wspierania rodziny.

VI Odbiorcy programu

Adresatami Gminnego Programu Wspierania Rodziny są przede wszystkim dzieci oraz ich rodzice zamieszkujący na terenie gminy Grunwald, a w szczególności rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej oraz takie rodziny, którym sąd ograniczył władze rodzicielską, lub które zostały takiej władzy pozbawione. Odbiorcami Programu są również wszystkie rodziny, które z różnych powodów potrzebują wsparcia instytucji w wypełnianiu zadań związanych z wychowywaniem dzieci.

VII Realizatorzy programu

Założenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny Gminy Grunwald na lata 2022-2024 powinny realizować podmioty, które w ramach swoich kompetencji posiadają obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności, w szczególności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz podmioty lub osoby zajmujące się pracą z dzieckiem i rodziną.

Głównym realizatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Grunwald, przy współpracy z :

- Władzami samorządowymi, w tym Wójtem Gminy Grunwald oraz Radą Gminy Grunwald, Radą Sołecką;
- Posterunkiem Policji w Stębarku;
- szkołami, przedszkolami funkcjonującymi na terenie gminy;
- służbą zdrowia funkcjonującą na terenie gminy;
- Zespołem Interdyscyplinarnym do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- kościołami (parafiami) z terenu gminy;
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie;
- Sądem Rejonowym w Ostródzie – Wydział Rodzinny i Nieletnich;
- kuratorami zawodowymi i społecznymi;
- Gminnym Ośrodkiem Kultury w Gierzwałdzie;
- organizacjami i stowarzyszeniami działającymi na rzecz rodziny.

VIII Źródła finansowania programu

W realizacji działań programowych stosowane będą mechanizmy finansowe pozwalające na jak najskuteczniejsze i najpełniejsze wykonywanie założonych celów. Źródłem finansowania zadań określonych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny Gminy Grunwald na lata 2022 – 2024 są środki poszczególnych podmiotów realizujących zadania na rzecz dziecka i rodziny (budżet gminy i powiatu), a także środki uzyskane z dotacji z budżetu państwa, dotacji unijnych oraz środki organizacji pozarządowych.

IX Monitoring i ewaluacja

Za monitoring Gminnego Programu Wspierania Rodziny Gminy Grunwald na lata 2022-2024 odpowiedzialny będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Grunwald z siedzibą w Gierzwałdzie. Na podstawie własnych danych oraz informacji uzyskanych od podmiotów podejmujących poszczególne działania, realizator sporządza będzie sprawozdanie, które następnie przekładać będzie Radzie Gminy Grunwald w terminie do 31 marca każdego roku.

Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań, głównie w oparciu o analizę osiągniętych wskaźników realizacji działań. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań. Bieżące monitorowanie pozwoli również na szybką reakcję w przypadku, gdy wstępne założenia okażą się mało efektywne lub gdy pojawią się rozbieżności pomiędzy założeniami a rezultatami. Umożliwi modyfikowanie działań i wprowadzanie odpowiednich korekt.

Działania monitorujące prowadzone będą od początku Programu do końca realizacji.

ZAKOŃCZENIE

Rodzina jako podstawowa forma życia indywidualnego i społecznego daje człowiekowi możliwość wszechstronnego rozwoju, zaspokajania jego wielu potrzeb i wprowadzania go w świat wartości i norm społecznych. To, czego uczymy się w rodzinie pozostaje na całe życie. Dobrze funkcjonująca rodzina stanowi źródło miłości i akceptacji, daje poczucie bezpieczeństwa przez spójność wewnętrzną i obecność osób, na które można liczyć. Rodzina kształtuje osobowość, wpływając na losy jej członków. Jeśli jej kondycja pogarsza się wpływa to destrukcyjnie na funkcjonowanie nie tylko jednostki, ale także społeczeństwa. Założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny Gminy Grunwald na lata 2022-2024 jest budowanie interdyscyplinarnego systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu roli opiekuńczo-wychowawczej. Realizacja założenia programu wymaga wieloaspektowego i zintegrowanego działania wszystkich służb działających na rzecz rodziny. Tylko systematyczne i skoordynowane działania pozwolą odbudowywać i wzmacniać opiekuńczo-wychowawczą rolę rodziny, a jednocześnie prawidłowo kształtować jednostki i społeczeństwo.